

Anonymizované znenie

Preklad

C-367/23 – 1

Vec C-367/23

Návrh na začatie prejudiciálneho konania

Dátum podania:

9. jún 2023

Vnútroštátny súd:

Cour de cassation

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

7. jún 2023

Navrhovateľ v konaní o kasačnom opravnom prostriedku:

EA

Odporca v konaní o kasačnom opravnom prostriedku:

Artemis security SAS

[*omissis*]

ROZSUDOK COUR DE CASSATION, CHAMBRE SOCIALE (Kasačný súd,
komora pre pracovnoprávne veci a veci sociálneho zabezpečenia, Francúzsko)
zo 7. júna 2023

[*omissis*]

Skutkový stav a konanie

- 1 Podľa napadnutého rozsudku (Amiens, 2. septembra 2021) začal EA 1. apríla 2017 pracovať v spoločnosti Artémis Security ako pracovník SSIAP 1 (služba požiarnej bezpečnosti a pomoci osobám).
- 2 Podaním z 25. apríla 2019 zamestnanec podal na [Conseil de prud'hommes de Compiègne (pracovný súd v Compiègne, Francúzsko)] žalobu, ktorou sa domáhal súdneho ukončenia pracovnej zmluvy a zaplatenia rôznych nárokov na náhradu škody a mzdu, vrátane nároku na náhradu škody z dôvodu jednostrannej zmeny pracovnej zmluvy na nočnú prácu a chýbajúceho posilneného lekárskeho dohľadu.
- 3 Dňa 1. júla 2019 bol prepustený.
- 4 Rozsudkom zo 4. decembra 2019 Conseil de prud'hommes de Compiègne (pracovný súd v Compiègne) zamietol jeho žalobu o náhradu škody z dôvodu jednostrannej zmeny jeho pracovnej zmluvy [na denný pracovný čas] na pracovnú zmluvu na nočný pracovný čas a chýbajúceho posilneného lekárskeho dohľadu.
- 5 Rozsudkom z 2. septembra 2021 Cour d'appel d'Amiens (odvolací súd v Amiens, Francúzsko) v tomto bode rozsudok potvrdil.
- 6 Odvolací súd pri tomto rozhodovaní najprv uviedol, že zamestnanec tvrdil, že zmena denného pracovného času na nočný predstavuje zmenu jeho pracovnej zmluvy, ktorú mu nemožno nariadiť [*omissis*] [zamestnávateľ oponoval ustanovením zmluvy, podľa ktorého od neho možno vyžadovať dennú aj nočnú prácu, ktoré odvolací súd posúdil ako nezákonné].
- 7 Odvolací súd potom uviedol, že zamestnanec, ktorý sa odvolával na časté zmeny denného pracovného času na nočný a na povinnosť zamestnávateľa zabezpečiť mu zvýšený lekársky dohľad pri nočnej práci, požadoval náhradu škody za tento nedostatočný dohľad. O tomto bode žaloby odvolací súd rozhodol, že dotknutá osoba nepreukázala existenciu a rozsah ujmy.
- 8 Zamestnanec podal proti tomuto rozsudku kasačný opravný prostriedok.

Znenie kasačného dôvodu

- 9 [omissis] zamestnanec proti rozsudku namieta, že sa ním zamietol jeho nárok na náhradu škody z dôvodu, že pracovná zmluva bola zmenená na zmluvu o práci v noci a že nebol zabezpečený posilnený lekársky dohľad, hoci „samotná skutočnosť, že neboli dodržané ochranné ustanovenia o posilnenom lekárskom dohľade pri nočnej práci, zakladá nárok na náhradu škody; zamietnutím nároku zamestnanca na náhradu škody z dôvodu nezabezpečenia posilneného lekárskeho dohľadu z dôvodu, že nepreukázal existenciu a rozsah ujmy, odvolací súd porušil články L. 3122-1 a L. 3122-11 francúzskeho zákonníka práce, ako aj článok 9 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo 4. novembra 2003“.

Pripomenutie uplatniteľných textov

Právo Únie

- 10 Podľa článku 9 ods. 1 písm. a) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo 4. novembra 2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času členské štáty prijímú nevyhnutné opatrenia zabezpečujúce, aby pracovníci v noci mali nárok na bezplatnú lekársku prehliadku pred zaradením na nočnú prácu a potom v pravidelných intervaloch.

Vnútroštátne právo

- 11 Podľa článku L. 3122-11 francúzskeho zákonníka práce majú všetci pracovníci v noci nárok na pravidelné individuálne monitorovanie ich zdravotného stavu za podmienok stanovených v článku L. 4624-1.
- 12 [omissis]
- 13 [omissis]
- 14 [omissis]

Odôvodnenie návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 15 Podľa ustálenej judikatúry komory kasačného súdu pre pracovnoprávne veci a veci sociálneho zabezpečenia existencia ujmy a jej posúdenie sú vo zvrchovanej právomoci nižších súdov (Soc., 13. apríla 2016, podanie č. 14-28.293, Bull. 2016, V, č. 72).
- 16 [omissis]
- 17 Z článku 9 ods. 1 písm. a) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo 4. novembra 2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času vyplýva, že pracovníci v noci majú nárok na bezplatnú lekársku prehliadku pred zaradením na nočnú prácu a potom v pravidelných intervaloch.

- 18 Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie sa vo všetkých prípadoch, keď sa ustanovenia smernice z hľadiska ich obsahu javia ako bezpodmienečné a dostatočne presné, môžu sa jednotlivci na ne odvolávať voči štátu, a to aj v pozícii zamestnávateľa, najmä ak tento štát v stanovenej lehote smernicu netransponoval do vnútroštátneho práva alebo ak ju transponoval nesprávne (SDEÚ, rozsudok z 26. februára 1986, Marshall, 152/86, body 46 a 49; SDEÚ, rozsudok zo 14. októbra 2010, Fuß, C-243/09, bod 56).
- 19 Súdny dvor Európskej únie tak potvrdil, že článok 6 písm. b) smernice 2003/88 spĺňa tieto kritériá vzhľadom na to, že členským štátom sa ním jednoznačne ukladá povinnosť dosiahnuť presne vymedzený výsledok, ktorá s ohľadom na uplatnenie stanoveného pravidla nie je obmedzená žiadnou podmienkou a je zameraná na stanovenie maximálnej hranice priemerného týždenného pracovného času 48 hodín vrátane práce nadčas, a teda že spĺňa všetky podmienky požadované na vznik priameho účinku (rozsudok Fuß, už citovaný, body 57 a 59).
- 20 Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie platí aj to, že cieľom smernice 2003/88 je upraviť minimálne požiadavky určené na zlepšenie životných a pracovných podmienok pracovníkov prostredníctvom zblížovania vnútroštátnych právnych predpisov, najmä o trvaní pracovného času (SDEÚ, rozsudky Fuß, už citovaný, bod 32, a z 11. novembra 2021, C-214/20, Dublin City Council, bod 37).
- 21 Súdny dvor Európskej únie tak rozhodol, že členské štáty musia na zabezpečenie plnej účinnosti smernice 2003/88/ES zabrániť prekročeniu dĺžky maximálneho týždenného pracovného času, ako je upravená v článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES (rozsudok Fuß, už citovaný, bod 51). Dodal tiež, že prekročenie priemerného maximálneho týždenného pracovného času upraveného v článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES predstavuje samo osebe porušenie tohto ustanovenia a nie je potrebné preukázať ešte aj inú osobitnú ujmu. Z dôvodu nevyužitia možnosti odchylnej úpravy stanovenej v článku 22 ods. 1 prvom pododseku tej istej smernice vo vnútroštátnom práve pojem „ujma“ nachádzajúci sa v tomto ustanovení nemá vôbec žiadny význam pre výklad a uplatnenie tohto článku 6 písm. b) (rozsudok Fuß, už citovaný, bod 53). Uviedol aj, že keďže cieľom smernice 2003/88/ES je zabezpečiť bezpečnosť a zdravie pracovníkov uplatnením dostatočného odpočinku, zákonodarca Únie sa domnieval, že prekročenie maximálneho týždenného pracovného času upraveného v tomto článku 6 písm. b), ktorým sa pracovníkovi odopiera takýto odpočinok, mu z tohto dôvodu samo osebe spôsobuje ujmu, keďže znamená zasahovanie aj do jeho bezpečnosti a zdravia (rozsudok Fuß, už citovaný, bod 54).
- 22 Najmä na základe týchto dôvodov Cour de cassation (Kasačný súd), komora pre sociálne veci, teraz rozhodol, že samotná skutočnosť, že bol prekročený maximálny pracovný čas, zakladá právo na náhradu škody (Soc., 26. januára 2022, podanie č. 20-21:636, uverejnené).

- 23 Zamestnanec vo svojom doplňujúcom vyjadrení tvrdí, že judikatúra vyplývajúca z rozsudku Súdneho dvora Európskej únie zo 14. októbra 2010 (Fuß, už citovaný) sa musí nevyhnutne transponovať v prípade porušenia ochranných ustanovení o posilnenom lekárskom dohľade pri nočnej práci, ktoré sú zaručené smernicou 2003/88/ES, keďže majú rovnaký cieľ, a to ochranu zdravia zamestnanca.
- 24 Pokiaľ ide o nočnú prácu, v smernici 2003/88/ES sa stanovujú dve série opatrení, jednak v článku 8 s nadpisom „Dĺžka nočnej práce“, ktorý obsahuje opatrenia obmedzujúce trvanie nočnej práce, pri ktorých sa javí, že sú rovnakej povahy ako opatrenia v článku 6 uvedenej smernice, ktorý je predmetom vyššie uvedeného rozsudku Súdneho dvora Európskej únie zo 14. októbra 2010, a jednak v článku 9 s nadpisom „Lekárska prehliadka a preradenie pracovníkov v noci na prácu cez deň“.
- 25 Povinnosti stanovené v súvislosti s nočnou prácou sú však v odôvodneniach smernice 2003/88/ES uvedené odlišne podľa od toho, či sa týkajú obmedzenia pracovného času alebo lekárskeho dohľadu nad pracovníkmi. V odôvodnení 8 sa tak uvádza, že „treba obmedziť trvanie nočnej práce vrátane nadčasov a ustanoviť, aby zamestnávateľia, ktorí pravidelne využívajú pracovníkov na nočnú prácu, dali tieto informácie do pozornosti príslušným orgánom v prípade, že o ne požiadajú“. Odôvodnenie 9 sa javí ako menej presné a prísne, keďže sa v ňom uvádza, že „je dôležité, aby pracovníci zaradení na nočnú prácu mali pred svojím zaradením nárok na bezplatnú lekársku prehliadku a potom v pravidelných intervaloch a aby vždy, ak je to možné, mohli byť preradení na vhodnú dennú prácu“. V odôvodnení 10 sa dodáva, že „situácia pracovníkov, ktorí pracujú v noci a na zmeny, vyžaduje, aby sa úroveň bezpečnosti a ochrany zdravia prispôbila povahe ich práce a aby organizácia a fungovanie služieb a ochrany a prevencie a zdroje boli účinné“.
- 26 V rozsudku z 22. decembra 2022 (JP, C-61/21, body 55 a 65) Súdny dvor Európskej únie vychádzal najmä z odôvodnenia 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/50/ES z 21. mája 2008 o kvalite okolitého ovzdušia a čistejšom ovzduší v Európe a rozhodol, že článok 13 ods. 1 a článok 23 ods. 1 uvedenej smernice sledujú všeobecný cieľ ochrany ľudského zdravia a životného prostredia ako celku a nepriznávajú jednotlivcom individuálne práva, ktorých porušenie by mohlo viesť k zodpovednosti členského štátu za škodu spôsobenú jednotlivcom. V tomto odôvodnení sa uvádza, že „s cieľom chrániť zdravie ľudí a životné prostredie ako celok je mimoriadne dôležité bojovať proti emisiám znečisťujúcich látok zo zdroja a prijímať a vykonávať najúčinnnejšie opatrenia na znížovanie emisií na miestnej a národnej úrovni, ako aj na úrovni Spoločenstva. Preto by sa malo emisiám škodlivých látok znečisťujúcich ovzdušie zabraňovať, predchádzať im alebo by sa mali znižovať a mali by sa určovať primerané normy pre kvalitu okolitého ovzdušia, zohľadňujúc pritom príslušné normy, usmernenia a programy Svetovej zdravotníckej organizácie.“ Podobne ako v odôvodnení 2 smernice 2008/50/ES, aj v odôvodnení 9 smernice 2003/88/ES sa však opatrenia, ktoré sa ním stanovujú, uvádzajú ako dôležité, takže môže vyplynúť otázka, či sa aj týmto odôvodnením nestanovuje všeobecný cieľ.

- 27 V súlade s tým si treba, po prvé, položiť otázku, či sa ustanovenia článku 9 ods. 1 písm. a) smernice 2003/88/ES z hľadiska ich obsahu javia ako bezpodmienečné a dostatočne presné, aby sa ich jednotlivci mohli dovolávať voči štátu, a to aj v postavení zamestnávateľa, najmä v prípade ich nesprávnej transpozície.
- 28 V prípade, že Súdny dvor Európskej únie bude toho názoru, že odpoveď na vyššie uvedenú otázku je kladná, vzhľadom na neexistenciu priameho účinku smerníc v sporoch medzi jednotlivcami bude musieť Cour de cassation (Kasačný súd) na účely konformného výkladu vziať do úvahy svoje vnútroštátne právo ako celok (SDEÚ, 24. januára 2012, M. Domingues, C-282/10, bod 31). Konformný výklad príslušných článkov francúzskeho zákonníka práce v spojení so smernicou 2003/88/ES by však mohol naraziť na nemožnosť výkladu *contra legem*.
- 29 Po druhé by sa Súdnemu dvoru Európskej únie mala položiť otázka, či nedodržanie opatrení prijatých vnútroštátnym právom na zabezpečenie posúdenia zdravotného stavu pracovníkov pracujúcich v noci predstavuje porušenie článku 9 ods. 1 písm. a) smernice 2003/88/ES samo osebe, bez toho, aby na získanie náhrady škody bolo potrebné preukázať aj existenciu konkrétnej ujmy, ktorá z neho vyplynula.

Z TÝCHTO DÔVODOV, Cour de cassation (Kasačný súd):

so zreteľom na článok 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie

PREDKLADÁ Súdnemu dvoru Európskej únie tieto otázky:

– „Spĺňa článok 9 ods. 1 písm. a) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo 4. novembra 2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času podmienky na to, aby mal priamy účinok a aby sa ho zamestnanec mohol dovolávať v spore, ktorý sa ho týka?“

– „Má sa článok 9 ods. 1 písm. a) smernice 2003/88/ES vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave alebo praxi, ktorá v prípade nedodržania ustanovení prijatých na vykonanie opatrení potrebných na bezplatné posúdenie zdravia pracovníka podmieňuje nárok pracovníka na náhradu škody preukázaním ujmy, ktorá vznikla v dôsledku tohto nedodržania?“

[omissis]